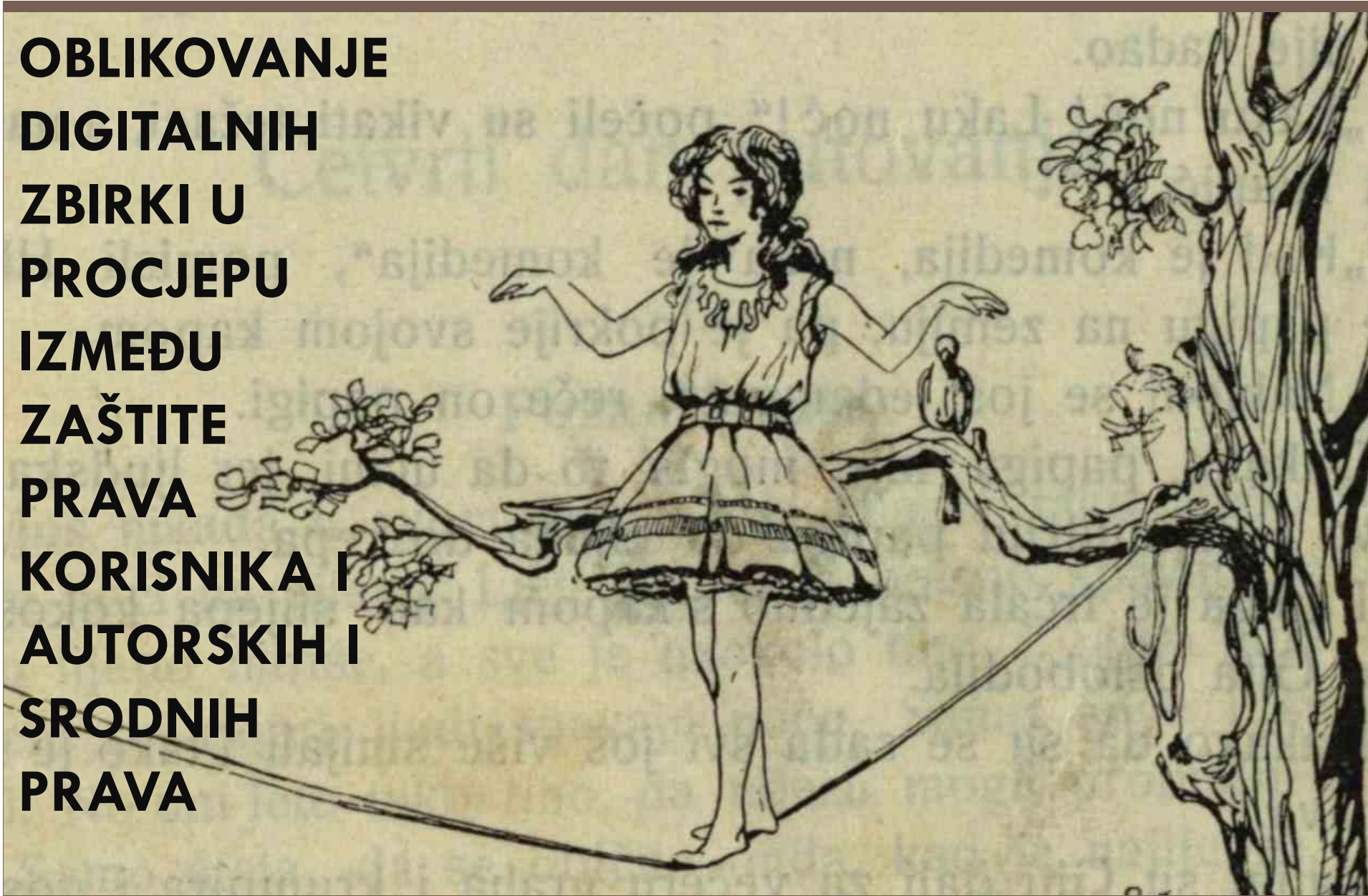


**OBLIKOVANJE
DIGITALNIH
ZBIRKI U
PROCJEPU
IZMEĐU
ZAŠTITE
PRAVA
KORISNIKA I
AUTORSKIH I
SRODNIH
PRAVA**



Alemka Belan-Simić, Knjižnice grada Zagreba

5. festival hrvatskih digitalizacijskih projekata, 20.-21. ožujka 2015.

Misija KGZ-a

2

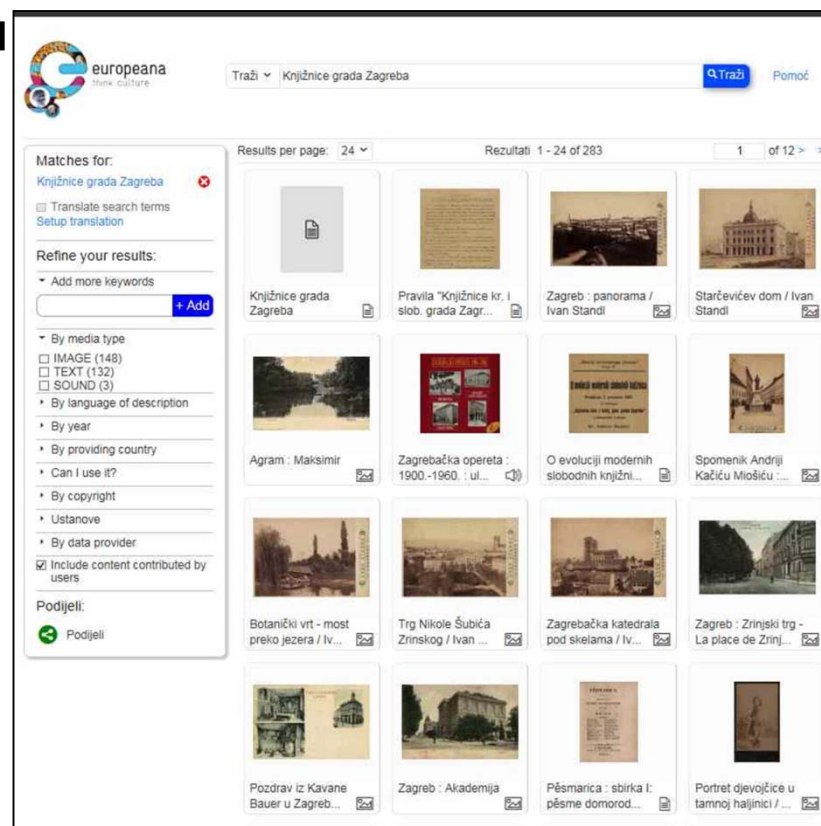
- „informirati, educirati, poticati i povezivati; podržavati kulturni, društveni i ekonomski razvoj zajednice, pružati usluge, osiguravati i braniti pravo na čitanje i slobodan pristup znanju; ukupnim djelovanjem educiranih djelatnika, u suradnji s partnerima i suradnicima, osigurati kvalitetne usluge koje podržavaju zajednicu i poboljšavaju kvalitetu života u njoj te obogaćuju građane zadovoljavajući njihove raznolike kulturne, informacijske i komunikacijske potrebe.”

Programska osnova za novu Gradsku knjižnicu u Zagrebu (2014.)

Program digitalizacije KGZ-a

3

- 2007. prijava projekta digitalizacije
- 2008. objava elektroničkih izdanja na portalu Digitalizirana zagrebačka baština
- 2011. građa prebačena u repozitorij KGZ-a
- 2013. novi portal / sučelje repozitorija i poboljšan prikaz građe u novom katalogu
- 2014. građa agregirana u Europeanu



Ostvareni ciljevi

4

- objavlivanjem elektroničkih izdanja zavičajne građe omogućen je slobodan pristup zaštićenoj građi svim zainteresiranim korisnicima (katalog, portal)
- krhka građa je zaštićena od daljnjeg habanja
- građa pohranjena u različitim zaštićenim zbirkama je predstavljena javnosti
- omogućena je bolja pretraživost sadržaja i njegovo predstavljanje (virtualne izložbe)

Kriteriji za odabir građe

5

- knjižnična građa neovisno o vrsti, formatu, mediju koja se odnosi na Zagreb, koja je objavljena u Zagrebu i koja je na bilo koji način vezana uz zavičajnike

- vrijedna i rijetka građa

- očuvana i cjelovita

za zvučnu građu

- da analogni zapis nije izdan na novijem, digitalnom nosaču

Prepreke slobodnom odabiru građe

6

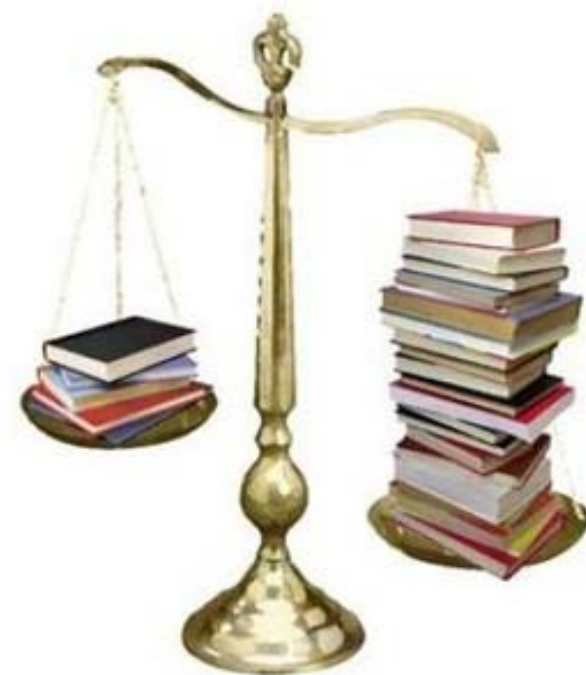
ZAPSP (2003)

- Prava autora djela iz područja književnosti, znanosti i umjetnosti (70 g. nakon smrti)
 - „osim ako je smrt autora nastupila prije 1949.“ (Heneberg, I. Autorsko pravo. Zagreb, 2001.)
- Prava nakladnika (50 g. od zakonitog izdanja djela)
- Pravo umjetnika izvođača (50 g. od izvedbe, odnosno prvog izdanja)
- Pravo proizvođača fonograma (50 g. od prvog fiksiranja fonograma)...

Stručni kriteriji vs. zaštita prava autora

7

- pri stručnom odabiru prednost ima „slobodna” građa, građa koja je postala javno dobro
- u određenim slučajevima voditelji zbirke krenuli su u potragu za nositeljima prava nad „zaštićenom” građom



Iskustva u pribavljanju dozvola za objavljivanje

8

- potraga za nasljednicima prava autora
- traženje dozvola od ustanova / udruga koje su objavljivale građu
- traženje dozvola od udruga za kolektivno ostvarivanje autorskih i izvođačkih prava na glazbena djela
- traženje dozvola od proizvođača fonograma

Autoru su istekla prava, ilustratoru nisu

9

- **Nasta Rojc** (1883-1964), ilustratorica prvog izd. *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* (1913) Ivane Brlić-Mažuranić

Uz pomoć kolega pronađena nasljednica autorskih prava i sklopljen UGOVOR O AUTORSKOM DJELU (br. 1/2008.)

Članak 2.

Ovim ugovorom nositeljica ustupa svoja autorska prava i dodjeljuje NAKLADNIKU jedinu i isključivu dozvolu objavljivanja elektroničkog izdanja izvornika, koji se nalazi u fondu Knjižnica grada Zagreba, a koji će biti objavljen na mrežnim stranicama u nakladničkom nizu DIGITALIZIRANA ZAGREBAČKA BAŠTINA

Autoru su istekla prava, ilustratoru nisu

10

- **Petar Orlić**, slikar (1893-1965), ilustrator prvog izd. *Priče iz davnine* (1916) I. Brlić-Mažuranić

Potraga:

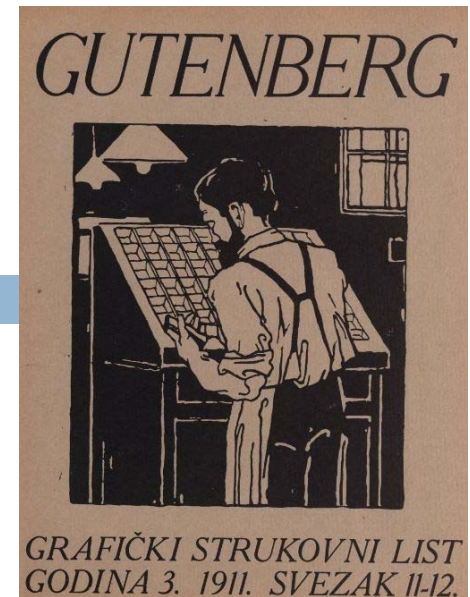
- Muzej Slavonije Osijek (Orlić je živio i radio u Osijeku)
- Muzej likovnih umjetnosti, Osijek (2001. godine otkupio dvije Orlićeve slike)
- MDC i NSK (potraga za katalogom retrospektivne izložbe održane u Zagrebu 1987.)
- HAZU - Arhiv za likovne umjetnosti
- Hrvatska udruga za zaštitu prava likovnih umjetnika "ARS CROATICA,, (nisu odgovorili na mail)
- Hrvatska autorska agencija – centar za intelektualno vlasništvo d.o.o.
- Gospođa M. Flögel-Mršić, Dvorac Sveti Križ Začretje – dobivena informacija da nema izravnih potomaka

Časopisi

11

Primjer:

- časopis **Gutenberg**, glasilo Hrvatskoga tipografskog društva – uredniku **Stjepanu Boraniću** (1872-1947) su istekla autorska prava; više članaka potpisano inicijalima ili nepotpisano, mnoštvo priloga tiskarskih i litografskih zavoda
- zatražena i dobivena dozvola za objavljivanje od Sindikata grafičke i nakladničke djelatnosti Hrvatske, slijednika Hrvatskog tipografskog društva



Navođenje odobrenja

12



KNJIŽNICE GRADA ZAGREBA

Digitalizirana zagrebačka baština. Serijske publikacije; 13
Zagreb na pragu modernog doba; 189

Gutenberg : grafički strukovni list

Elektroničko izdanje izvornika koji je izlazio od 1910.-1914.
© 2013. Knjižnice grada Zagreba

ODABIR I PRIPREMA GRAĐE

Alemka Belan-Simić

UREDNIČKI ODBOR

Davorka Bastić
Alemka Belan-Simić
Rajka Gjurković Govorčin
Tatjana Nebesny
Ljiljana Sabljak

TEHNIČKI UREDNICI

Ismena Meić
Robert Kaštelan

SNIMANJE I OBRADA GRAĐE

ArhivPRO d.o.o., Koprivnica

NAKLADNIK

Knjižnice grada Zagreba

ISSN 1849-207X

Objavljeno, uz odobrenje Sindikata grafičke i nakladničke djelatnosti Hrvatske, potporom Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba i Ministarstva kulture Republike Hrvatske u sklopu nacionalnog projekta Hrvatska kulturna baština.

Fonogrami

13

- objavili smo tri gramofonske ploče (2009.), a dvije digitalizirane 2012. čekaju objavu
- molbe za davanje dozvole za objavu upućene su:
 - ▣ Hrvatskom društvu skladatelja (HDS-ZAMP) koje se brine za kolektivno ostvarivanje autorskih i izvođačkih prava na glazbena djela
 - ▣ Croatia Recordsu d.o.o. za njegovo izdanje i kao slijedniku proizvođača gramofonskih ploča Jugoton

HDS ZAMP

14

- „Pregledali smo popis djela i došli do zaključka da možete koristiti navedena djela budući da su autorska prava na njima istekla, pa nisu pod zaštitom. To se odnosi na sva djela osim onih autora **Jure Tkalčića** koja su još uvijek pod zaštitom pa za njih trebate dopuštenje nositelja autorskog prava odnosno njegovog nasljednika. **Što se tiče HDS ZAMP-a, prema nama nemate nikakvih obveza.**”
- ... nasljednici su **Eduard i Vladimir Tkalčić**. Kontaktirao sam g. Vladimira i zamolio me da Vam proslijedim njegov e-mail...”

Croatia Records

15



Knjižnica grada Zagreba
Starčevićev trg 6
10 000 Zagreb

g. Davorka Bastić
ravnatelj

U Zagrebu, 24.08.2012.

PREDMET: ODOBRENJE digitalizacije snimaka Jugoton / Croatia Recordsa

Poštovana gospođo Bastić,

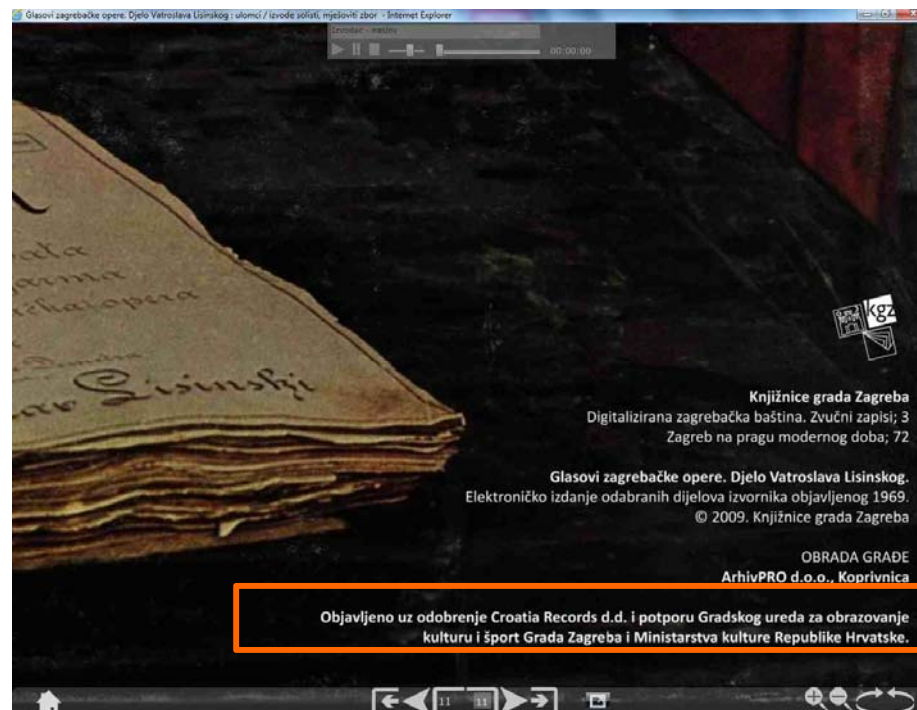
sukladno Vašem dopisu zaprimljenom 10.07.2012. godine, Croatia Records d.d. kao vlasnik prava na predmetnim snimkama (tzv. „master“ prava), odobrava digitalizaciju i objavu na mrežnom mjestu, u sklopu projekta „Digitalizirana zagrebačka baština“, slijedećih snimaka:

1. ILIRIE LIRA: književnost ilirskog preporoda - © Jugoton / Croatia Records d.d.
2. HRVATSKA POPJEVKA – Josip Novosel – tenor - © Jugoton / Croatia Records d.d.

uz navođenje "objavljeno dozvolom Croatia Recordsa".
Navedeno odobrenje daje se bez novčane naknade.

S poštovanjem,

Miro Tabak
Izvršni direktor



U slučaju da smo nešto previdjeli

16

Portal (<http://kgzdz.b.arhivpro.hr/>)

Korištenje građe

Autorska i srodna prava

„Sva prava nad svim sadržajima objavljenim na mrežnom mjestu Digitalizirana zagrebačka baština pridržavaju Knjižnice grada Zagreba. **Ukoliko smatrate da su objavom određenog sadržaja narušena Vaša autorska ili srodna prava, obratite nam se na adresu kgz@kgz.hr, a mi smo spremni takav sadržaj povući.**”

Povlačenje sadržaja

17

sva građa je pohranjena u **repozitoriju KGZ-a**

- javno dostupna (objavljena) građa
- ograničeno dostupna (uz logiranje) građa
 - neobjavljena građa koja se uređuje
 - neobjavljena građa koja čeka da se riješe pitanja autorskih i srodnih prava
 - dokumentacija KGZ-a...

Sadržaj možemo povući

- povlačenjem građe sa sučelja repozitorija (korištenje u knjižnici)
- prekrivanjem određenih dijelova sadržaja u objavljenoj građi

ZAPSP (2014.) – nove mogućnosti?

18

Članak 84.

□ „Javni arhivi, javne knjižnice, muzeji i druge pravne osobe koje obavljaju muzejsku djelatnost, obrazovne i znanstvene ustanove, ustanove za predškolski odgoj i socijalne (karitativne) ustanove mogu iz vlastitog primjerka reproducirati autorsko djelo na bilo koju podlogu za potrebe očuvanja i osiguranja građe, tehničke obnove i popravljivanja građe, upravljanja zbirkom i **ostale vlastite potrebe, ako pri tome ne ostvaruju izravnu ili neizravnu komercijalnu korist**”.

ZAPSP (2014) - nove mogućnosti?

19

Članak 12a

(1) Ako nakon provedbe potrage i evidencije iz članka 12.b ovoga Zakona nije identificiran autor ili nijedan od koautora nekog djela ili, čak i ako je identificiran autor ili jedan ili više koautora nekog djela, ali nijedan od njih nije pronađen, to se djelo smatra **djelom siročetom**.

ZAPSP (2014) – nove mogućnosti?

20

Članak 84.a

(1) **Javno dostupne knjižnice ... mogu reproducirati djela siročad** koja su sadržana u njihovim zbirkama u svrhu digitalizacije, stavljanja na raspolaganje javnosti, indeksiranja, katalogiziranja, očuvanja ili obnove te ih mogu stavljati na raspolaganje javnosti. Radnje reproduciranja i stavljanja na raspolaganje javnosti navedene institucije mogu poduzimati **samo radi postizanja ciljeva vezanih uz njihove zadaće od javnog interesa**, posebno radi očuvanja i obnavljanja djela siročadi koja čine sastavni dio njihovih zbirki te **osiguravanja njihove dostupnosti za kulturne i obrazovne potrebe**.

Članak 84.a

21

(2) Prigodom svakog korištenje djela siročadi institucije iz stavka 1. ovoga članka dužne su na uobičajen način navesti autora odnosno koautore tih djela koji su identificirani...

The screenshot shows a digital archive interface for 'Digitalizirana zagrebačka baština'. The main content area displays a photograph of a young woman in a dark dress. To the right of the image is a metadata panel with the following information:

- Cijeli zapis:** Portret mlade osobe u tamnom kostimu / A. Brauner ; [izradio] A. Brauner - fotografski artistički atelier za modernu fotografiju
- Autor:** Brauner, Arnold
- Ostali autori:** A. Brauner
- Izdanje:** Elektroničko izd.
- Nakladnik:** Zagreb - Knjiž.
- Nakladnički niz:** Zagreb
- Napomena o izvoru naslova:** Korisnička k...
- Kratki sadržaj:** Fotografija odijela iznad prsa ima um...
- Vrsta datoteke:** Korisnički razlučljivosti 400 dpi u for...
- Zahtjevi sustava:** Micros...
- Jezik:** hrvatski
- Reprodukcija publikacij:**
- Grada:** Elektronička građ...

Below the main record, there is a section for 'normativni zapis' (normative record) and 'Vezani dokumenti (1)'. The normative record includes a profile picture and the following details:

- Prezime:** Brauner
- Ime:** Arnold
- Zanimanje:** Fotograf
- Napomena:** Djelovao je u Zagrebu u Ilici 35 od 1902-1932. god.

The 'Vezani dokumenti (1)' section lists one document: '1. Portret mlade osobe u tamnom kostimu / A. Brauner ; [izradio] A. Brauner - fotografski...'

ZAPSP (2014) – nove obaveze

22

□ Čl. 12b

Pažljiva potraga za utvrđivanje statusa djela siročadi i
evidencija podataka

Problemi i moguća rješenja

23

- nepostojanje otvorenih baza podataka o nositeljima autorskog i srodnih prava
 - ▣ mrežne stranice **www.atori.hr** na kojoj će se od 26.4.2014. moći naći sve osnovne informacije vezane za autore i njihove udruge (najava u kampanji Glas autora).
- nepostojanje Strategije digitalizacije kulturne baštine do 2020. godine
 - ▣ usvajanje najvljene Strategije uz adekvatnu potporu i dogovor baštinskih ustanova
- nepostojanje hrvatske digitalne knjižnice
 - ▣ usvajanje novog Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti

Prijedlog novog Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti

24

odredbe o **Hrvatskoj digitalnoj knjižnici:**

Članak 45.

(1) Hrvatska digitalna knjižnica središnja je baza podataka i repozitorij obveznog primjerka i ostale digitalne građe zbirke Croatica te baza podataka digitalizirane građe hrvatskih knjižnica.

(2) Hrvatska digitalna knjižnica provodi sljedeće zadatke:

- održava javno dostupni portal Hrvatska digitalna knjižnica,
- održava središnji upisnik digitalnih preslika građe radi koordinacije digitalizacije u knjižnicama u Republici Hrvatskoj,
- izgrađuje i održava središnji repozitorij doktorskih i ocjenskih završnih radova te osigurava pristup metapodacima i građi,
- izgrađuje i održava sustave za pobiranje, prihvata i trajnu pohranu obveznog primjerka hrvatskih online publikacija, te osigurava pristup,

Prijedlog novog Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti

25

- osigurava dostupnost metapodataka digitalizirane građe ostalim domaćim i međunarodnim sustavima,
- donosi preporuke za primjenu normi za postupke digitalizacije, izrade metapodataka, trajnih identifikatora i trajne pohrane digitalne građe,
- osigurava uspostavu novih usluga za korisnike digitalne knjižnice,
- osigurava koordinaciju i edukaciju iz područja upravljanja digitalnim sadržajima Hrvatske digitalne knjižnice.

(2) Hrvatsku digitalnu knjižnicu organizira, koordinira i održava Nacionalna i sveučilišna knjižnica.

(3) Sredstva za održavanje Hrvatske digitalne knjižnice osiguravaju se u državnom proračunu te na drugi način u skladu sa zakonom.

Zaključno

26



a knjižnice održivim.

Alemka Belan-Simić
alemka.belan.simic@kgz.hr